

O`ZBEKISTON RESPUBLIKASI VAZIRLAR MAHKAMASINING QARORI

20 21 yil « 28 » oktabr

№ 662

Toshkent sh.

Норматив-хуқуқий хужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосига босқичма-босқич тўлиқ ўтишни таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида” 2021 йил 10 февралдаги 61-сон қарори ижросини таъминлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қиласди:

1. Ўзбекистон Республикасининг “Норматив-хуқуқий хужжатлар тўғрисида”ги Конунига мувофиқ, норматив-хуқуқий хужжат лойиҳаси ишлаб чиқувчининг ёки норматив-хуқуқий хужжат қабул қилиш хуқуқига эга бўлган органнинг қарорига кўра лингвистик экспертизадан ўтказилиши мумкинлиги белгиланганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

2. Куйидагиларни назарда тутувчи Норматив-хуқуқий хужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш тартиби тўғрисидаги низом 1-иловага мувофиқ тасдиқлансан:

норматив-хуқуқий хужжатлар лойиҳаларини (кейинги ўринларда – лойиҳа) лингвистик экспертизадан ўтказишнинг мақсади ва асосий вазифалари;
loyihani лингвистик экспертизадан ўтказиш талаби;
loyihani лингвистик экспертизадан ўтказиш ва хulosha бериш тартиbi;
loyihani лингвистик экспертизадан ўтказувчи маслаҳатчи ёхуд мутахассиснинг хуқуқ ва мажбуриятлари.

3. Белгилансинки:

2023 йил 1 январдан бошлаб лойиҳани ишлаб чиқувчининг ташабbusи билан ёхуд топшириққа асосан вазирлик, идоралар билан келишишдан олдин лойиҳа матни давлат тили қоида ва талабларига мувофиқлигини текшириш мақсадида лингвистик экспертизадан ўтказилади;

лингвистик экспертиза лойиҳани ишлаб чиқувчи давлат бошқаруви органлари, хўжалик бирлашмалари раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар, туман (шаҳар) ҳокимларининг маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш, давлат тили тўғрисидаги қонунчилик хужжатларига риоя этилишини таъминлаш масалалари бўйича маслаҳатчиси (кейинги ўринларда – маслаҳатчи) томонидан амалга оширилади;

лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказиш жараёнида ишлаб чикувчининг ташаббуси билан давлат органларининг илмий ва таълим ташкилотлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари вакиллари, илмий даража ёки илмий унвонга эга бўлган фуқаролар, шунингдек, Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ҳузуридаги Давлат тилида иш юритиш асосларини ўқитиш ва малака ошириш маркази ҳамда унинг худудий бўлинмалари (кейинги ўринларда – Марказ) ҳам шартнома асосида жалб қилиниши мумкин;

лингвистик экспертизани ўтказиш харажатлари бюджетдан ташқари жамғармалар ва қонунчилик ҳужжатларида тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан молиялаштирилади.

4. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги:

давлат бошқаруви органлари, хўжалик бирлашмалари ҳамда Коракалпогистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар, туман (шаҳар) ҳокимликларида лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказиш бўйича амалий семинарларни мунтазам ташкил этсин;

манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда ўзлари қабул қилган норматив-хукуқий ҳужжатларни икки ой муддатда ушбу қарорга мувофиқлаштирунсан.

5. Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг 2-иловага мувофиқ айрим қарорларига ўзгартиришлар ва қўшимча киритилсан.

6. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ижтимоий ривожлантириш масалалари бўйича ўринbosари Б.А. Мусаев ҳамда адлия вазири Р.К. Давлетов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири

А. Арипов

Вазирлар Маҳкамасининг
2021 йил “28” октябр даги 662сон карорига
1-илова

**Норматив-хукуқий хужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан
ўтказиш тартиби тўғрисида**
НИЗОМ

1-боб. Умумий қоидалар

1. Мазкур Низом норматив-хукуқий хужжатлар лойиҳаларини (кейинги ўринда – лойиҳа) лингвистик экспертизадан ўтказиш тартибини белгилайди.

2. Ушбу Низомда қуйидаги асосий тушунчалардан фойдаланилади:

норматив-хукуқий хужжат лойиҳаси – қонунчиликка мувофиқ қабул қилинадиган, умуммажбурий давлат кўрсатмалари сифатида ҳукуқий нормаларни белгилайдиган, ўзгартирадиган ёки бекор қиласиган расмий хужжат лойиҳаси;

лингвистик экспертиза – лойиҳа матнининг давлат тили қоида ва талабларига мувофиқлигини мутахассис томонидан ўрганилиши;

давлат тили қоида ва талблари – ўзбек адабий тилининг имловий, услубий, лексик-грамматик, график ва пунктуация қоидалари, атамаларни тўғри кўллаш ва матнда мантиқий хатоликларга йўл қўймаслик талблари;

маслаҳатчи – давлат бошқаруви органлари, хўжалик бирлашмалари раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар, туман (шаҳар) ҳокимларининг маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш, давлат тили тўғрисидаги қонунчилик хужжатларига риоя этилишини таъминлаш масалалари бўйича маслаҳатчиси;

мутахассис – давлат органларининг илмий ва таълим ташкилотлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари вакиллари, илмий даража ёки илмий унвонга эга бўлган фуқаролар, шунингдек, Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети хузуридаги Давлат тилида иш юритиш асосларини ўқитиш ва малака ошириш маркази ҳамда унинг ҳудудий бўлинмаларида касбий фаолият билан шуғулланётган шахслар;

3. Лойиҳа матни лингвистик экспертизанинг обьекти ҳисобланади.

4. Лойиҳа матнининг лингвистик экспертизаси:

тақдим этилган лойиҳа матнининг давлат тили, имло, услубий, грамматик ва пунктуация қоидаларига мувофиқлигини текширишга;

loyiҳa матни аниқ ва тушунарли баён қилинганлиги, сўз бирикмалари тўғри танланганлигига ҳамда ўзаро тўғри боғланганлигига баҳо беришга;

лойиҳада янги атамалар қўлланилганда, уларга мос таъриф берилишини текшириш ҳамда мантиқий, таҳририй хато-камчиликларни бартараф этишга йўналтирилган тавсияларни ишлаб чиқишига қаратилган.

5. Лингвистик экспертиза лойиҳани ишлаб чиқкан ташкилот раҳбарининг маслаҳатчиси томонидан ўтказилади.

6. Лингвистик экспертизани ўтказишда ишлаб чиқувчининг ташаббуси билан шартнома асосида мутахассис ҳам жалб қилиниши мумкин. Ушбу тадбирлар қонунчилик хужжатларида белгиланган тартибда тасдиқланадиган бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ва қонунчилиқда тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан молиялаштирилади.

2-боб. Лингвистик экспертизанинг мақсади ва асосий вазифалари

7. Лойиҳа матнини давлат тили қоида ва талабларига мослаш, янги атамаларни тўғри қўллаш ҳамда грамматика, имло, пунктуация қоидаларига мувофиқ бўлиши лингвистик экспертизанинг асосий мақсади ҳисобланади.

8. Лингвистик экспертизанинг асосий вазифалари куйидагилар:

лойиҳа матнининг давлат тили қоида ва талабларига, жумладан, имло, услубий, грамматик ва орфография қоидаларига мос бўлишини таъминлаш;

лойиҳада соҳа атамаларининг тўғри қўлланилиши, янги атамалар қўлланилганда, уларга мос таъриф берилишини текшириш;

лойиҳа матни аниқ ва тушунарли баён қилинганлиги, сўз бирикмалари тўғри танланганлигига ва ўзаро тўғри боғланганлигига баҳо бериш;

лойиҳа матnidаги тушунча ва атамаларининг маъносига мувофиқ ягона шаклда ва тўғри қўлланишини таъминлаш.

3-боб. Лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказиш талаблари

9. Лойиҳа матни лингвистик экспертизадан куйидаги талаблар асосида ўтказилади:

жумлаларнинг соддалиги ва қисқалиги, таърифларнинг аниқлиги;
имло, услубий, грамматик ва орфография қоидаларига мослиги;
янги атамалар, шунингдек, соҳа атамаларининг тўғри қўлланганлиги;
сўз бирикмаларининг ўзаро тўғри боғланганлиги;
баённинг тизимлилиги ва ифодали кетма-кетлиги.

10. Лойиҳада, шунингдек, унга илова қилинадиган ахборот-таҳлилий материалларда қуйидагиларнинг қўлланилишига йўл қўйилмайди:

оғзаки нутқ шакллари;

давлат тилида teng маъноли сўзлар ва тушунчалар мавжуд бўлган тақдирда, чет тиллари атамалари;

эскирган ҳамда қўп маънони англатадиган сўзлар ва иборалар, мажозий таққослашлар, сифатлашлар, киноялар;

аббревиатура ва қисқартмалар (бундан умумий қабул қилинган аббревиатура ва қисқартмалар, шунингдек қонуности ҳужжатларининг иловаларидағи ташкилотларнинг қисқартирилган номлари мустасно).

4-боб. Лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказиш

11. Лингвистик экспертиза ишлаб чикувчининг ташаббуси билан ёхуд топшириққа асосан вазирлик ва идоралар билан келишишдан олдин ўтказилади.

Давлат тили ва уни ривожлантиришга оид қонунчилик ҳужжатларининг лойиҳалари лингвистик экспертизадан ўтказилиши шарт.

12. Лойиҳанинг лингвистик экспертизаси ушбу Низомнинг 1-иловасида кўрсатилган схемага мувофиқ ўтказилади.

13. Лойиҳа ташкилот раҳбарининг кўрсатмасида бошқа муддат белгиланмаган бўлса, маслаҳатчига келиб тушган санадан бошлаб уч иш кунида лингвистик экспертизадан ўтказилади.

14. Мутахассис томонидан лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказиш муддати у билан тузилган шартномада кўпи билан беш иш куни этиб белгиланади.

15. Лойиҳанинг лингвистик экспертиза натижаси тўғрисида ушбу Низомга 2 ва 3-иловаларда кўрсатилган намунага мувофиқ хulosса берилади.

Хulosада лойиҳа матнида аниқланган хато ва камчиликларни бартараф этиш, тегишли тузатишлар киритиш, матни қисқартириш, қайта ишлаш бўйича аниқ тавсиялар кўрсатилади. Ушбу тавсиялар жадвал шаклида баён қилиниб, унда лойиҳа матнининг дастлабки таҳрири ҳамда экспертиза натижасида тавсия этилаётган таҳрир акс эттирилади.

16. Лойиҳа лингвистик экспертизадан ўтказилганидан кейин хulosса маслаҳатчи ёхуд мутахассис томонидан имзоланади. Лингвистик экспертиза натижалари бўйича қабул қилинган хulosанинг сифати учун маслаҳатчи ёхуд мутахассис жавобгар ҳисобланади.

17. Лойиҳани ишлаб чикувчи хulosада кўрсатилган тавсиялар асосида лойиҳа матнини қайта кўриб чиқади ҳамда келишиш учун вазирлик ва идораларга юборади.

5-боб. Лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказувчи маслаҳатчи ёхуд мутахассиснинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

18. Лингвистик экспертизани ўтказадиган маслаҳатчи ёхуд мутахассис:

қонунчилик ҳужжатларида белгиланган тартибда лингвистик экспертизадан ўтказадиган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳалари предметига тааллуқли бўлган ҳужжатлар билан танишиш;

лингвистик экспертизани ўтказиш учун зарур бўлган қўшимча ҳужжатларни сўраб олиш;

лингвистик экспертизадан ўтказиладиган норматив-хуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳалари нормаларини аниқлаштириш ва улар бўйича тегишли тушунтиришларни олиш хуқуқига эга.

Маслаҳатчи ёхуд мутахассис қонунчилик ҳужжатларига мувофиқ бошқа хукуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

19. Лингвистик экспертизани ўтказадиган маслаҳатчи ёхуд мутахассис:

лингвистик экспертизани ташкил этиш ва ўтказишнинг қонунчилик ҳужжатлари билан белгиланган талабларига риоя қилиш;

лингвистик экспертизани ўтказиш муносабати билан ўзига маълум бўлган маълумотларни ошкор қиласлик;

зарур ҳолларда лингвистик экспертиза хулосаларини асослаб бериши;

тақдим этилган ҳужжатларнинг сақланишини таъминлашга мажбур.

Маслаҳатчи ёхуд мутахассис қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятларни ҳам олиши мумкин.

6-боб. Якунловчи қоидалар

20. Лингвистик экспертиза ўтказиш жараёнида “Давлат тили ҳақида”ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни, Ўзбек тилининг асосий имло қоидалари, Ўзбек тилининг изоҳли ва имло луғатлари, соҳа ва тармок луғатлари, Ўзбекистон миллий энциклопедияси, Географик объектларнинг номлари давлат реестри маълумотлари, давлат тилида иш юритишга оид адабиёт ва услубий қўлланмалар, шунингдек, ўзбек адабий тилининг бошқа илмий-услубий манбаларидан фойдаланилади.

21. Мазкур Низом талабларининг бузилишида айбдор бўлган шахслар қонунчилик ҳужжатларида белгиланган тартибда жавоб берадилар.

Норматив-хуқуқий хужжатлар
лойихаларини лингвистик экспертизадан
үтказиш тартиби түғрисидага низомга
1-илова

**Норматив-хуқуқий хужжатлар лойихаларини
лингвистик экспертизадан үтказиш тартибининг
СХЕМАСИ**

Босқичлар	Субъектлар	Тадбирлар	Ижро муддати
1-босқич	Лойихани ишлаб чиқувчи ташкилот, юқори турувчи ташкилот	<ol style="list-style-type: none"> Норматив-хуқуқий хужжат лойихасини (кейинги ўринларда – лойиха) лингвистик экспертизадан үтказиш ташаббуси билан чиқиши. Лойихани лингвистик экспертизадан үтказиш юзасидан топшириқ бериш.	Заруратга кўра
2-босқич	Маслаҳатчи ёхуд мутахассис	<ol style="list-style-type: none"> Лингвистик экспертизадан үтказиш натижаси бўйича лойиха матнида аниқланган хато ва камчиликларни бартараф этиш юзасидан аниқ тавсияларни кўрсатган ҳолда хulosса бериш. Лингвистик экспертиза хulosасини имзолаш ва лойихани ишлаб чиқувчига тақдим этиш.	3 кун ёки шартномада белгиланган муддат
3-босқич	Лойихани ишлаб чиқувчи	Маслаҳатчи ёхуд мутахассис хulosасида берилган тавсиялар асосида лойиха матнини қайта ишлаш ҳамда келишиш учун вазирлик ва идораларга юбориш.	Лойиха матни қайта ишлангандан сўнг

Норматив-хуқукий хужжатлар
лойихаларини лингвистик
экспертизадан ўтказиш тартиби
түғрисидаги низомга
2-илова

**NORMATIV-HUQUQIY HUJJAT LOYIHASINING
LINGVISTIK EKSPERTIZA
XULOSASI**

—son

1. Normativ-huquqiy hujjat loyihasining turi: _____
2. Normativ-huquqiy hujjat loyihasining nomi: _____
3. Lingvistik ekspertizani o‘tkazuvchi: _____
4. Lingvistik ekspertiza o‘tkazilgan sana: _____
5. Normativ-huquqiy hujjat loyihasi matnida aniqlangan xato va kamchiliklarni bartaraf etish,
tegishli tuzatishlar kiritish, matnni qisqartirish, qayta ishlash bo‘yicha aniq tavsiyalar ko‘rsatiladi:*

Maslahatchi:

(imzo)

(F.I.O.)

20 ____ -yil ____ - ____

* Ushbu tavsiyalar jadval shaklida bayon qilinib, unda loyiha matnining dastlabki tahriri
hamda ekspertiza natijasida tavsiya etilayotgan tahrir aks ettirilishi lozim.

Норматив-хуқуқий хужжатлар
лойиҳаларини лингвистик
экспертизадан ўтказиш тартиби
тўғрисидаги низомга
3-илова

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI HUZURIDAGI DAVLAT TILIDA ISH YURITISH
ASOSLARINI O'QITISH VA MALAKA OSHIRISH MARKAZI

100100, Toshkent sh., Yakkasaroy t., Yusuf Xos Hojib ko'chasi, 103-uy. tel.: (99871) 281-45-67, Veb-sayt: www.dtrm.uz, azimov@navoiy-uni.uz, I.M.Azimov@exat.uz

2021-yil _____

-son

Toshkent sh.

**NORMATIV-HUQUQIY HUJJAT LOYIHASINING
LINGVISTIK EKSPERTIZA
XULOSASI**

_____ -son

1. Normativ-huquqiy hujjat loyihasining turi: _____
2. Normativ-huquqiy hujjat loyihasining nomi: _____
3. Lingvistik ekspertizani o'tkazuvchi: _____
4. Lingvistik ekspertiza o'tkazilgan sana: _____
5. Normativ-huquqiy hujjat loyihasi matnida aniqlangan xato va kamchiliklarni bartaraf etish, tegishli tuzatishlar kiritish, matnni qisqartirish, qayta ishslash bo'yicha aniq tavsiyalar ko'rsatiladi:*

Markaz rahbari:

m/o'

(imzo)

(F.I.O.)

20 ____ -yil ____ - _____

Mutaxassis:

(imzo)

(F.I.O.)

20 ____ -yil ____ - _____

* Ushbu tavsiyalar jadval shaklida bayon qilinib, unda loyiha matnining dastlabki tahriri
hamda ekspertiza natijasida tavsiya etilayotgan tahrir aks ettirilishi lozim.

Вазирлар Маҳкамасининг
2021 йил “28” ОКТЯБР даги 662 сон қарорига
2-илова

Ўзбекистон Республикаси Хукуматининг айрим қарорларига киритилаётган ўзгартириш ва қўшимчалар

1. Вазирлар Маҳкамасининг “Мамлакатда давлат тилида иш юритишни самарали ташкил қилиш чора-тадбирлари тўғрисида” 2020 йил 20 январдаги 34-сон қарорида:

а) 3-банднинг бешинчи хатбоиси қуйидаги таҳрирда баён қилинсин:

“маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш ҳамда давлат тилини ривожлантиришга оид қонунчилик хужжатлари лойиҳаларини ишлаб чиқиш жараёнида фаол иштирок этиш, шунингдек, норматив-хуқуқий хужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш”;

б) илованинг 4-банди бешинчи хатбоиси қуйидаги таҳрирда баён қилинсин:

“маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш ҳамда давлат тилини ривожлантиришга оид қонунчилик хужжатлари лойиҳаларини ишлаб чиқиш жараёнида фаол иштирок этиш, шунингдек, норматив-хуқуқий хужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш”.

2. Вазирлар Маҳкамасининг “Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2020 йил 3 мартдаги 117-сон қарори 3-бандига қуйидаги мазмундаги хатбоши билан тўлдирилсин:

“норматив-хуқуқий хужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш”.

